

ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

1. แนวคิด "การทำละเมิด"

แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบทางละเมิดของบุคคลนั้นเป็นแนวคิดพื้นฐานที่มีอยู่คู่กับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ป.พ.พ.) มาอย่างช้านาน เนื่องจากกฎหมายเห็นว่าเป็นหน้าที่ของปัจเจกชนเพื่อความสะดวกสบายและสุขสันต์และอยู่ร่วมกันในสังคม ปัจเจกชนแต่ละคนที่จะไม่ก่อความเสียหายให้แก่บุคคลอื่นในสังคม เคารพสิทธิของบุคคลอื่น โดยไม่ทำให้ใครเสียหาย จะเห็นได้จากในบรพ 2 ลักษณะ 5 ละเมิด มาตรา 420 แห่ง ป.พ.พ. ได้กำหนดให้ **"การทำละเมิด"** คือ การที่ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ กระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิต แก่ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด โดยผลคือผู้ทำละเมิดจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดจากการทำละเมิดนั้น ซึ่งฐานความคิดของความรับผิดชอบทางแพ่ง คือ **การเยียวยาผู้เสียหายให้กลับไปอยู่ในฐานะเสมือนความเสียหายนั้นไม่ได้เกิดขึ้น** นอกจากนี้ หลักการที่สำคัญในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน คือ ในกรณีที่มีผู้ทำละเมิดหลายคน **ผู้ที่ร่วมทำละเมิดจะต้องร่วมรับผิดชอบต่อกันอย่างลูกหนี้ร่วม** เจ้าหน้าที่จะเรียกชำระหนี้จากผู้ทำละเมิดคนหนึ่งคนใดโดยสิ้นเชิงหรือเรียกตามสัดส่วนก็ได้ กล่าวคือ ไม่มีการแบ่งสัดส่วนในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ผู้ที่ร่วมทำละเมิดแก่ผู้อื่นอาจถูกเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเกินสัดส่วนการทำละเมิดที่ตนเองได้ก่อไว้ก็ได้

อย่างไรก็ดี สำหรับการทำละเมิดที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการกิจการต่าง ๆ ของหน่วยงานรัฐหรือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มีฐานความคิดที่แตกต่างจาก ป.พ.พ. โดย **หากนำ ป.พ.พ. มาใช้บังคับกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ จะก่อให้เกิดปัญหาและความไม่เป็นธรรม** เนื่องจาก 1) การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวมิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน การปล่อยให้ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ในกรณีปฏิบัติหน้าที่และเกิดความเสียหายแก่เอกชนเป็นไปตาม ป.พ.พ. ซึ่งเป็นหลักกฎหมายเอกชนอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าเจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบต่อการละเมิดที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเป็นความผิดเฉพาะตัว 2) ใน ป.พ.พ. มีหลักเรื่องการรับผิดชอบทางละเมิดของนายจ้างแทนลูกจ้าง และนายจ้างมีสิทธิไล่เบี้ยจากลูกจ้างในความเสียหายที่เกิดขึ้นที่นายจ้างได้ชดเชยแก่ผู้ถูกละเมิดไปแล้ว ซึ่งทำให้หน่วยงานรัฐจะต้องไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่เต็มจำนวน หากได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้ว 3) ในการรับผิดชอบแบบลูกหนี้ร่วมตามหลักการของ ป.พ.พ. จะทำให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบเต็มจำนวนแม้ว่าการทำละเมิดนั้นเกิดขึ้นโดยความไม่ตั้งใจหรือความผิดพลาดเพียงเล็กน้อยในการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ในปี พ.ศ. 2539 จึงมีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ขึ้นมา เพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่และคุ้มครองผู้เสียหายอย่างเป็นธรรมในเวลาเดียวกัน โดยให้เจ้าหน้าที่ที่ถูกละเมิดรับผิดชอบเฉพาะกรณีที่เป็นการจงใจทำเพื่อประโยชน์ส่วนตน หรือจงใจให้เกิดความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และให้แบ่งแยกความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่แต่ละคน มิให้นำหลักลูกหนี้ร่วมมาใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ

2. สาระสำคัญ พ.ร.บ. ความรับผิดชอบทางละเมิดฯ

- ❑ หน่วยงานของรัฐจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายต่อผลที่เกิดจากการทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ของตนที่ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่
- ❑ การฟ้องคดี กรณีเจ้าหน้าที่ทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่
 - ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐที่กระทำความผิดได้โดยตรง
 - ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้ฟ้องกระทรวงการคลัง
 - ห้ามฟ้องเจ้าหน้าที่
- ❑ การฟ้องคดี กรณีเจ้าหน้าที่ทำละเมิด มิใช่ จากการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ตำรวจสายตรวจทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นด้วยเหตุส่วนตัว พนักงานขับรถนำรถหลวงไปใช้ในธุระส่วนตัวแล้วเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น
 - เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัว ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง
 - ห้ามฟ้องหน่วยงานรัฐ
- ❑ การร่วมรับผิดชอบ กรณีหน่วยงานรัฐถูกฟ้อง หากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่เห็นว่ามีหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ต้องร่วมรับผิดชอบ สามารถขอให้ศาลเรียกหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่เข้ามาเป็นคู่ความในคดีได้
- ❑ การรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน กรณีหน่วยงานรัฐต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่
 - หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานได้ **ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อร้ายแรง**
 - ถ้าการละเมิดเกิดจากความบกพร่องของหน่วยงานหรือระบบการดำเนินการส่วนรวม ให้หักส่วนแห่งความรับผิดชอบออกด้วย
 - ไม่นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้ ให้รับผิดชอบเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น
 - เจ้าหน้าที่สามารถผ่อนชำระหนี้ได้โดยให้ค้ำประกันรายได้ ฐานะครอบครัวและความรับผิดชอบ และพฤติการณ์
- ❑ ตัวอย่างคดีดัง คดีชดใช้ความเสียหายโครงการจำนำข้าว คดีโมฆะทางปกครอง อบต. พาจุก คดี รพท. เรียกค่าเสียหายจากอดีตผู้ว่าการ รพท. จากการปกป้องค่าเงินบาทปี 2540

